

Pohod Pot pisateljic

RA KOPER, 8.3.2023, **AKTUALNOSTI**, 13:28

Tako. 13. in 28, skoraj 29 in ja, sprehod se bo začel v kratkem. Tako pravi Nataša Uršič, ki je že na Goriškem. V kratkem pomeni v resnici čez pol ure, ob **14H**. Ampak tole je bil namig, da boste tiste gospe, ženske, žene, ki ste še doma, morda ta sprehod ujele. Namreč današnji mednarodni dan žensk bodo na Goriškem obeležili kar z dvema dogodkoma. Prvi se bo začel, kot pravkar rečeno, čez pol ure, ob **14H**, in sicer s sprehodom po Gorici. Poimenovali pa so ga Pot pisateljic oziroma čezmejno drzne. No, v popoldanskem času pa bodo v nekdanjih prostorih Alpine oziroma v X-centru različni sogovorniki skušali osvetliti, zakaj je bila interpretacija pomenov in vlog žensk v zgodovinisju dolgo časa prezrta tema. Nataša Uršič je pred mikrofonom povabila 2 sogovornici, ki sta tudi soorganizatorki obeh dogodkov, in sicer profesorico doktorico Katjo Mihurko Poniž in docentko doktorico Jasno Fakin Bajec.

NATAŠA URŠIČ (novinarka)

Sprehod se bo začel pred Neptunovim vodnjakov v Gorici na travniku. Katja Mihurko Poniž pove, da bodo na njem odkrivali, kako so v mestno topografijo vpisane pisateljice, ki so tam živele.

KATJA MIHURKO PONIŽ (vodja raziskovalnega centra za humanistiko, [Univerza v Novi Gorici](#))

Ja, dober dan. Dobimo se torej ob 14. uri pri Neptunovem vodnjaku na travniku in potem se bomo skupaj odpravili, odpravile, odpravili po goriških ulicah. Vodila nas bo magistra Jasmina Jerant, ki nam bo na vsaki točki, kjer se bomo ustavile, predstavila zgodbo pisateljice, ki je na tistem naslovu živel, morda ustvarjala, morda je bilo kakorkoli to zaznamovano z njenim življenjem, morda se je tam poročila ali pa morda obiskovala neke dogodke. Skratka, to niso samo lokacije, kjer so živele, ampak so tudi na drug način povezane z njimi. Spoznali bomo torej avtorice, ki niso pisale samo v slovenščini, ampak tudi v italijanščini, ki so pripadale tudi furlanski kulturi in seveda tudi nemški kulturi, ki je pač tedaj na prelomu stoletja, konec 19. stoletja, v začetku 20. tudi bila prisotna v tem prostoru oziroma v Gorici. Tako da to bo zelo bogat sprehod, v katerem bomo veliko izvedeli o ženskah, ki smo jih mi poimenovali Čezmejno drzne.

NATAŠA URŠIČ (novinarka)

Katere so bile te ženske pisateljice recimo, ki so zaznamovala Gorico? Dejali ste, da gre za Furlanke, Italijanke, tudi Slovenke. Da ni nujno, da so živele tam, ne. Na kakšen način in kako in katere so bile te ženske?

KATJA MIHURKO PONIŽ (vodja raziskovalnega centra za humanistiko, [Univerza v Novi Gorici](#))

Ja, v bistvu so vse živele vsaj neko obdobje tam oziroma no, če smo čisto natančni. Morda še najmanj Alma Karlin, ki je pač samo nekaj, neko krajše časovno obdobje, sicer pa so živele dlje. Zdaj če izpostavim morda iz vsake kulture eno avtorico, bi seveda najprej slovenske, Ljubko Šorli, ki vemo, da je bila zelo, zelo vpeta v Gorico in njeno kulturno življenje. Potem recimo pri, v italijanski, furlanski kulturi bi omenila Carolino Luzzatto Coen in pa seveda morda v nemški, tedaj zelo uspešno pisateljico, ki je prav tako dolgo obdobje preživela v Gorici, to je bila, njen psevdonom je bil Paul Maria Lacroma, sicer pa je bila, bilo njeno ime Marie Schmitzhausen oziroma Marie von Egger. Tako da vse te pisateljice so bile povezane, kot sem rekla, preko svojega lastnega življenja. Hkrati pa tudi preko tematik. Recimo ta zadnja, ki sem jo omenila, je recimo pisala tudi o grobnici Burbonov na Kostanjevici. Tako, da so res na različne načine vpete v mestu in te različne načine in sploh zgodovino žensk, vpetost žensk v neka urbana okolja bomo danes predstavili na tem sprehodu.

NATAŠA URŠIČ (novinarka)

Je mogoče katera od teh pisateljic še posebej zaznamovala ta prostor, ne samo ta prostor, mogoče tudi širše, pa recimo ni tako poznana, znana?

KATJA MIHURKO PONIŽ (vodja raziskovalnega centra za humanistiko, [Univerza v Novi Gorici](#))

No, jaz mislim da vsekakor najbolj ga je zaznamovala Ljubka Šorli, ki je seveda v tem prostoru zelo dobro poznana. Morda pa vendarle še malce premalo v širši Sloveniji, pa tudi mednarodno. In prav zato je Ljubka Šorli ta slovenska predstavica na tej kulturni poti pisateljice. Tako da njo bi še posebej izpostavila in preko te publikacije, ki smo jo izdali in ki jo bodo danes tudi vse udeležence in udeleženci sprehoda dobili, morda še širše jo predstavimo javnosti, ne samo v tem prostoru, ki jo zelo spoštuje in seveda dobro pozna.

Trajanje: 14:00

(poslušaj)

2 / 3

NATAŠA URŠIČ (novinarka)

Na koncu torej velja samo še vabilo. Dejali smo, še približno pol ure. Pa vseeno, tisti, ki se bo zadnji hip odloči, ima še čas, kajneda?

KATJA MIHURKO PONIŽ (vodja raziskovalnega centra za humanistiko, **Univerza v Novi Gorici**)

Seveda. Začenjamo torej sicer res čez dobre pol ure, vendar nas boste tudi lahko ujeli, pomikali se bomo bolj počasi. Torej s travnika se bomo odpravili najprej po Ulici ... (manjka beseda), potem pa bomo nadaljevali na Korso Verdi, tako, da ni težko nas ujeti.

NATAŠA URŠIČ (novinarka)

Torej kar pogumno, če bi se želeli se pridružiti sprehodu in spoznati, katere so bile ženske, ki so zaznamovale goriški čezmejni prostor. Kot rečeno, se bo popoldne v X-centru začela okrogla miza z naslovom "Ženske na Goriškem skozi čas". S sogovorniki bodo skušali odgovoriti na vprašanje, kako razumeti, osmisliti in interpretirati pomen žensk v goriškem zgodovinoписju. Moderatorica okrogle mize bo Jasna Fakin Bajec, ki pove, da je bila interpelacija pomenov in vlog žensk v zgodovinoписju dolgo časa prezrta tema med raziskovalci in raziskovalkami. Še toliko bolj v slovenskem zgodovinoписju, ki se še vedno oklepa tradicionalnega moško središčnega zgodovinoписja.

JASNA FAKIN BAJEC (ZRC SAZU, Inštitut za kulturne in spominske študije)

Lep pozdrav tudi v mojem imenu. Na okrogli mizi bomo skupaj z avtoricami in avtorji revije Izveste, to je revija raziskovalne postaje Znanstveno raziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti iz Nove Gorice in s povabljenimi gosti razmišljali o pomenu in vlogi žensk nasploh v naši družbi in kako se je ta vloga skozi čas spreminjala. Kaj je pomenilo, ko so ženske stopile v javnost že konec 19. stoletja in kako se je njihova vloga, glas slišal, kako je bil tudi vrednoten. Kako se, kako so se vključevale v zgodovinoписje, kajti vemo, zgodovinoписje se je do nedavnega zelo tako, je bilo patriarhalno in so ponavadi ženske spregledali. Pa vendarle, danes je ženskam čedalje več namenjen tudi prostor in kako se, kako kot spreminja zgodovinoписje in interpretacijo določenih pomembnih zgodovinskih dogodkov.

NATAŠA URŠIČ (novinarka)

Ali je mogoče skozi ženski glas, žensko pero, žensko pisavo zgodovina Goriške, sedaj ko je vsaj malo raziskana, je lahko kako drugače ovrednotimo?

JASNA FAKIN BAJEC (ZRC SAZU, Inštitut za kulturne in spominske študije)

Tukaj moramo najprej razumeti, kaj so te ženske naredile, kako so pomembne, pomenile za razvoj goriškega prostora in razumevanja goriškega prostora. Kot tudi na drugi strani, kaj so zgodovinarja ali etnologi ali literarni ustvarjalci, kako so razumeli to žensko in kako so interpretirali. Tako da lahko pogledamo iz različnih zornih kotov. Kaj je, ne vem, zgodovinarju pomenilo pisanje o neki ženski, kako je njemu odprlo svet, njeno delovanje. In na drugi strani tudi, kako je ta ženska recimo vplivala na razvoj. Naj še povem, da so, povabili smo profesorico doktorico Katjo Mihurko Poniž, magistrico Inga Miklavčič Brezigar, dr. Roberta Devetaka. Vsi so poznani po tem, da so znanja iz študija spolov prenesli v znanstvene vede kot je zgodovina, etnologija, literarne vede. In na preko njihovega razmišljanja, njihovega doprinosa, kako je, so te študije prispevale, bomo na drugi strani reflektirali z avtorji Izvesti, ki so pisali o Magdalen Godnič iz Štanjela in družini Kobenzelj, o idrijskih dekletah, Uršulinkah na Goriškem, o pismah Primork v elektronski zbirki Pisma, o kuhinji kot o ženskem prostori, o ženski, o ženski kot objektu, ženskih oblačilih in modi kot tudi kaj so, kaj je socializem prinesel, doprinesel k pomenu žensk in o ženskih delavkah na, v Novi Gorici.

NATAŠA URŠIČ (novinarka)

Kako za ta prostor, Goriški recimo ravno v zvezi s to tematiko razlikuje po drugih območjih Slovenije, kjer ni bilo meje, kjer... Torej tukaj je vpliv Trsta, Gorice. Kako je to posledično vplivalo na ženske in na njihovo delo in na njihov ustvarjanje?

JASNA FAKIN BAJEC (ZRC SAZU, Inštitut za kulturne in spominske študije)

Ja, moramo vedeti, da čeprav je bila tukaj tudi v goriškem podeželju, ne, zelo značilna ta kmečka kultura in zelo močen vpliv recimo katolištva, so ženske s tem, ko so prodajale svoje kmetijske pridelke, presežke ali pa delale kot hišne pomočnice ali pa kot negovalke, pridobila nek svoj denar in s tem tudi dobile neko večjo svobodo. Večjo tudi moč, da so se mogoče uprle temu, patriarhalni družbi in so prav zaradi vpliva teh mest tudi na podeželje prihajale te liberalne vrednote. Spomni se iz ene svojih raziskav, da kako, ko so šle ženske s Krasa v, v Trst, so se, so si uredile, so si naredile frizuro, so se lepo oblekle in že s temi gesti, ne, so poskušale pokazati svojo, svojo vrednoto in svoj glas. Svojo moč.

Trajanje: 14:00

(poslušaj)

3 / 3

NATAŠA URŠIČ (novinarka)

No, ena od tem, ki jo boste vi izpostavili, Jasna Fakin Bajec, je tudi pogled starejših Novogoričank na nesnovno kulturno dediščino Nove Gorice. Kaj ste v tem sklopu vi ugotovili?

JASNA FAKIN BAJEC (ZRC SAZU, Inštitut za kulturne in spominske študije)

Ja, v zadnjem, nekih mesecih sem izvajala intervjuje, tako z ženskami kot moškimi, o pomenu, o načinu življenja v Novi Gorici in kaj Novogoričanom, kaj je, njim pomeni dediča. Kaj je za njih dediščina Nove Gorice. V tem članku izpostavljam pač samo poglede Novogoričank, ker je to tematska številka Izvesti, posvečena ženskam. In se je izkazalo, da čeprav mogoče dediščinske institucije ali pa stroka izpostavlja modernistično arhitekturo, ne, kot pomen, pomemben del Nove Gorice, so intervjuji pokazali, da temu ni tako. Da ženske bolj cenijo to delavsko kulturo, delo, vrednote dela. To, da so bile one kot delavke slišane in videne, da so dobile, da se imele, da so bili ti prazniki, posvečenim ženskam, so nekaj verjeli. Da je bil osemurni delovnik. In da bi to, to delavsko kulturo, vrednote dela prenesle tudi mlajšim generacijam. Večina izmed nas, tudi sogovornikov je rojena v času socializma in socializem je nekako začel in uveljavljal to enakost spolov, ki se je, danes tako radi o tem govorimo, čeprav eno je teorija, drugo je praksa. Vendar se te pravice, ki so nam bile, ki so bile ženskam dodeljene v času socializma, kar kmalu, kar hitro zmanjšujejo. Sploh v kriznih časih se na njih pozablja in tudi zdaj, kar vidimo, kar se dogaja po svetu, ne, tu vidimo, da bo potrebna kar velika... Opolnomočenje celotne družbe, da se bodo borili za enakost spolov in prepoznali tako vlogo žensk v tej družbi, kot tudi vlogo moških in razumeti, da vsi nismo enaki. Narava nas je naredila drugače, vendar da se znamo slišati eden drugega.

VODITELJICA

Sprehod po Gorici in okroglo mizo organizirajo Fakulteta za humanistiko, Raziskovalni center za humanistiko **Univerze v Novi Gorici**, raziskovalna postaja **ZRC SAZU** in Kulturno turistično združenje Pot pisateljic.